

Statens forurensningstilsyn

Refusjonsordningen for spillolje

Årsrapport for 2004

Juni 2005

R A P P O R T

NORSAS
Norsk kompetansesenter
for avfall og gjenvinning

Rapport nr: 100283/2	Dato: 20.6.2005	Revidert:	Rev. dato:
Distribusjon: Åpen		ISBN:	
Tittel: Refusjonsordningen for spillolje - Årsrapport for 2004			
Oppdragsgiver: Statens forurensningstilsyn		Kontaktperson: Isabelle Thélin	
Forfatter(e): Tom Johansson		Medforfatter(e):	
Oppdragstaker: Norsas		Prosjektansvarlig: Barbro Sørliid Engh	
Emneord: refusjonsberettiget spillolje, deklarerer, årsrapport, mengder		Subject word: refundable waste oil, declaration, annual report, amounts	
Sammendrag: <p>Siden 1994 har det eksistert en refusjonsordning for spillolje. Ordningen er finansiert gjennom en avgift på smøreolje, og det utbetales refusjon for innsamlet spillolje til 23 refusjonsanlegg. Statens forurensningstilsyn (SFT) har forvaltningsansvaret for ordningen, mens Norsas i perioden har hatt ansvaret for å drifte den, i henhold til kontrakt med SFT. Denne rapporten gir en oversikt over driften av refusjonsordningen i 2004.</p> <p>Driften av ordningen har blitt konkurranseutsatt, og Norsas har blitt tildelt driften av ordningen for 2005. Det vil også bli utarbeidet et nytt kvalitetsprogram. Som vil tre i kraft i løpet av 2005. Sett fra refusjonsanleggenes side er nok den viktigste endringen at kvalitetsprogrammet vil erstattes med et sett av kravspesifikasjoner, og at anleggene på egen hånd må utarbeide interne prosedyrer etc for å etterleve kravene.</p> <p>For ytterligere informasjon om ordningen, henviser vi til kvalitetsprogrammet, Norsas' informasjonsbrosjyre og til de individuelle tilsagnsbrevene til hvert enkelt refusjonsanlegg.</p>			
Godkjent av: Barbro Sørliid Engh		Dato: 20.6.2005	Sign:

Statens forurensningstilsyn

Refusjonsordningen for spillolje

Årsrapport for 2004

Juni 2005

Dokument nr. 1
Revisjonsnr.
Utgivelsesdato 20.6.2005

Utarbeidet Tom Johansson
Kontrollert Barbro Sørliid Engh
Godkjent Barbro Sørliid Engh

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	2
2	Sammendrag	3
3	Oppsummering av resultater i 2004	4
3.1	Innsamlet mengde	4
3.2	Geografisk fordeling	5
3.3	Oljekvalitet	7
4	Norsas' kommentarer	10
4.1	Nedgang i oljemengder	10
4.2	Nøkkeltall fra driften i 2004	11
4.3	Øvrige oppgaver	12
5	Oppsummering	13

1 Innledning

Siden 1994 har det eksistert en refusjonsordning for spillolje. Ordningen er finansiert gjennom en avgift på smøreolje, og det utbetales refusjon for innsamlet spillolje til 23 refusjonsanlegg. Statens forurensningstilsyn (SFT) har forvaltningsansvaret for ordningen, mens Norsas i perioden har hatt ansvaret for å drifte den, i henhold til kontrakt med SFT. Denne rapporten gir en oversikt over driften av refusjonsordningen i 2004.

Driften av ordningen har blitt konkurranseutsatt, og Norsas har blitt tildelt driften av ordningen for 2005. Det vil også bli utarbeidet et nytt kvalitetsprogram. Som vil tre i kraft i løpet av 2005. Sett fra refusjonsanleggenes side er nok den viktigste endringen at kvalitetsprogrammet vil erstattes med et sett av kravspesifikasjoner, og at anleggene på egen hånd må utarbeide interne prosedyrer etc for å etterleve kravene.

For ytterligere informasjon om ordningen, henviser vi til kvalitetsprogrammet, Norsas' informasjonsbrosjyre og til de individuelle tilsagnsbrevene til hvert enkelt refusjonsanlegg.

2 Sammendrag

Det har vært en nedgang i mengden innsamlet refusjonsberettiget spillolje fra 2003 til 2004. Årsmengdene var hhv 24 649 og 22 948 tonn. Nedgangen skyldes en generell nedgang i mengden solgt smøreolje, siden 1999. Nedgangen var større enn det Norsas forventet i årsrapporten for 2003.

Når det gjelder ikke-refusjonsberettiget smøreolje (avfallsstoffnummer 7012) har vi sett en markert nedgang i innsamlet mengde. Denne har vart siden 1997. Samtidig ser vi at det har vært til dels store svingninger i mengdene av andre typer oljeholdig farlig avfall. En mulig forklaring på dette er at det hersker usikkerhet om hvilket avfallsstoffnummer som skal brukes på de forskjellige typene oljeholdig avfall.

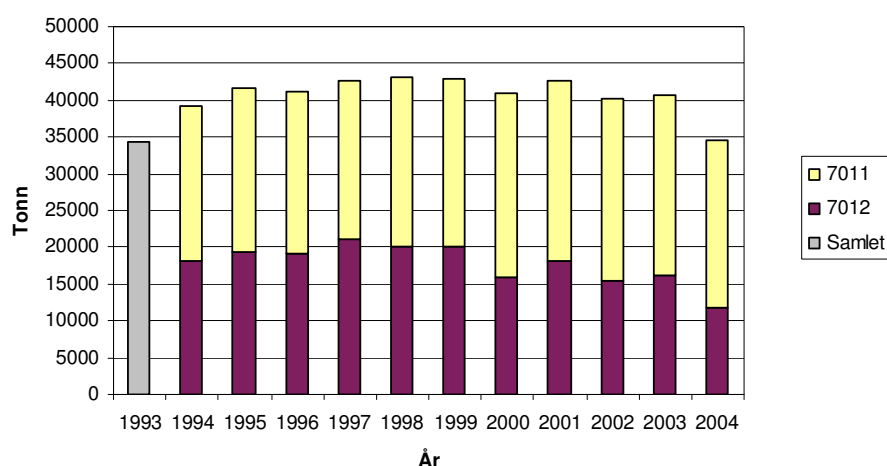
Det ble behandlet 393 refusjonsanmodninger med til sammen 15 423 deklarasjoner. Én anmodning ble ikke anbefalt utbetalt, grunnet høyt halogeninnhold. 236 deklarasjoner ble holdt tilbake, grunnet mangelfull utfylling eller tvil om oljen var refusjonsberettiget. Av disse er foreløpig 106 utbetalt etter innhenting av ytterligere dokumentasjon. Samlet refusjonsbeløp i 2004 var på ca 38 MNOK.

3 Oppsummering av resultater i 2004

3.1 Innsamlet mengde

Figuren nedenfor viser hvordan mengdene innsamlet spillolje¹ har utviklet seg siden 1993.

Figur 1. Årlige mengder spillolje 1993-2004

Figuren viser to trender. Dels har det vært en nedgang i mengden innsamlet refusjonsberettiget spillolje fra 2004 til 2003. Dessuten har mengden ikke-refusjonsberettiget spillolje falt siden 1997. Dette kan ha flere årsaker, og vi henviser til rapportens kapittel 4.1 for en nærmere gjennomgang.

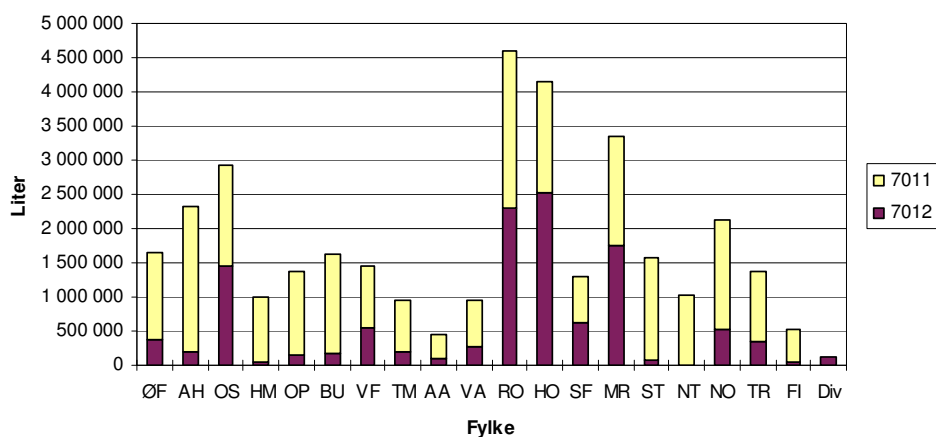
Tonn er valgt som enhet i denne rapporten, selv om spillolje deklarerer i liter. Dette er i henhold til Norsas' øvrige rapportering av mengder farlig avfall. Vi har altså ikke korrigert for tetthetsforskjellen mellom olje og vann. Egenvekten på olje er ca 0,9.

¹ Definerert som summen av avfallsstoffnummer 7011 og 7012.

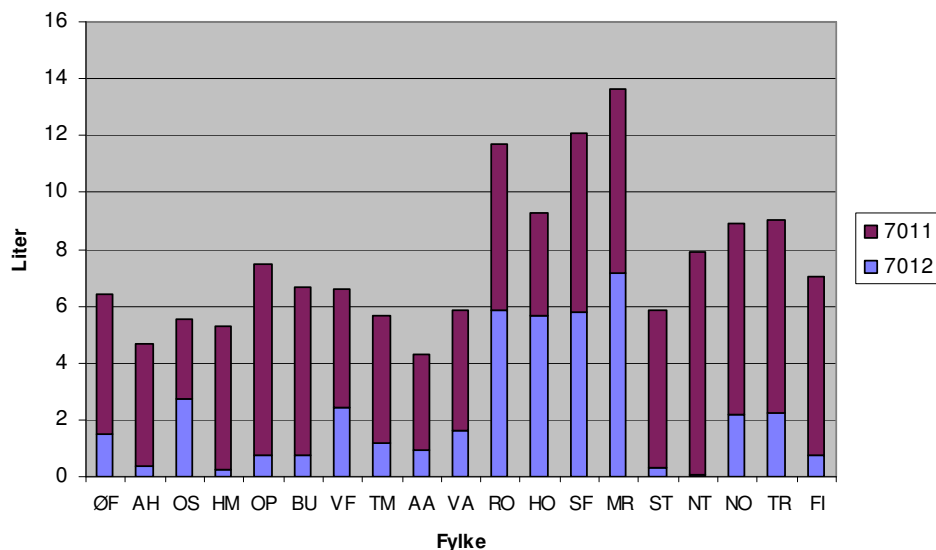
3.2 Geografisk fordeling

Figuren nedenfor viser hvordan den innsamlede spilloljen fordelte seg på de enkelte fylkene:

Figur 2. Fylkesvis fordeling av spilloljemengder i 2004

De største mengdene finner vi i fylkene Oslo/Akershus, Rogaland, Hordaland, Nordland samt Møre og Romsdal. For de fire siste fylkene skyldes dette at disse fylkene har mye offshore- og skipsrelatert virksomhet. I grafen nedenfor viser vi til sammenlikning mengden innsamlet olje pr innbygger, i hvert fylke.

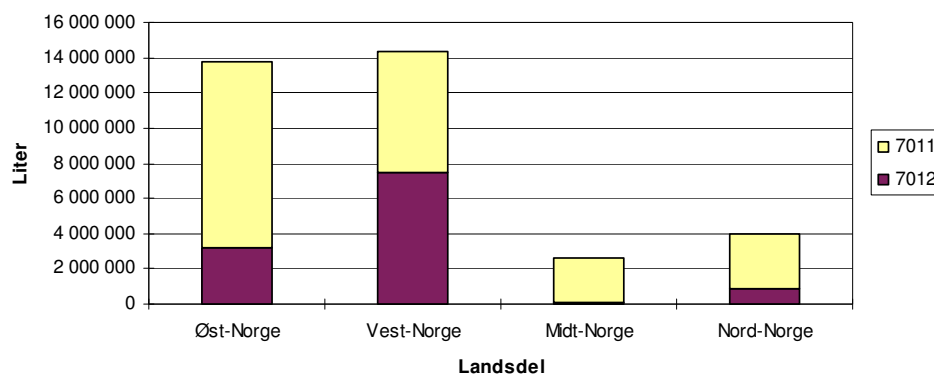

Figur 3. Spilloljemengder pr person pr fylke 2004

I denne grafen kommer det enda tydeligere frem at de fire vestlandsfylkene produserer den største mengden olje pr innbygger.

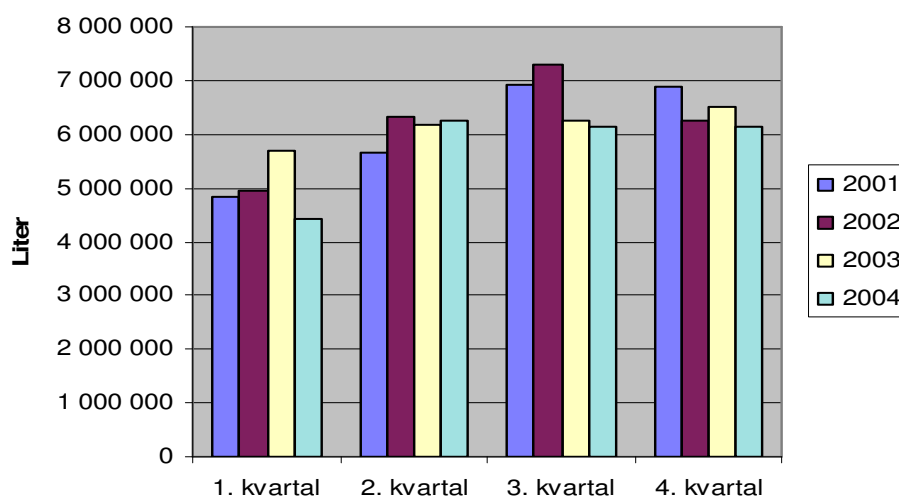

Fordelt på de fire landsdelene ser spilloljeproduksjonen slik ut, i absolutt mengde:

Figur 4. Mengde spillolje pr landsdel² i 2004.

Figuren nedenfor viser hvordan mengdene **refusjonsberettiget** spillolje fordeler seg over året:

Figur 5. Kvartalsvise mengder refusjonsberettiget spillolje 2001-2003.

Det går frem av figuren at nedgangen i 2004, i forhold til 2003, i hovedsak har skjedd i første kvartal.

² Øst-Norge: Akershus-VestAgder, Vest-Norge: Rogaland – Møre og Romsdal, Midt-Norge: Trøndelag, Nord-Norge: Nordland – Finnmark.

3.3 Oljekvalitet

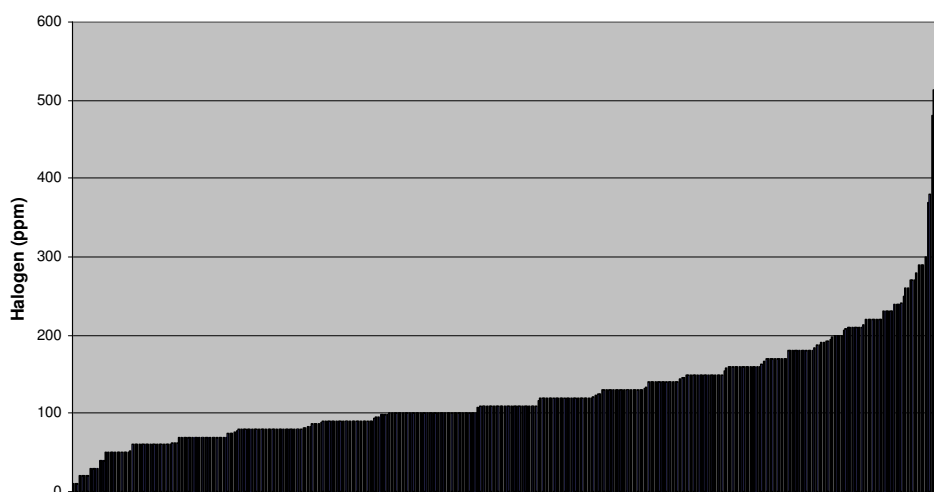
Det er stilt krav om tre typer kjemiske analyser: vanninnhold, halogen og flammepunkt. Kravene til flammepunkt og halogeninnhold er hhv 55 °C og 1000 ppm. Det er ikke stilt krav om vanninnhold, men ved vanninnhold over ca 20-25 % har det hendt at Norsas har kontaktet refusjonsanmoder for å ta rede på opphavet til oljen.

I 2004 ble det behandlet 393 refusjonsanmodninger, slik at det statistiske materialet er relativt omfattende. For å presentere dette på en oversiktlig måte har vi i år valgt en ny presentasjonsform. Vi har sortert analyseresultatene i stigende rekkefølge, og i diagrammene nedenfor er hvert enkelt analyseresultat representert ved en stolpe. På denne måten tror vi at det er lettere å se hvordan analyseresultatene er fordelt.

3.3.1 Halogen

Refusjonsberettiget spillolje kan ikke inneholde mer enn 1000 ppm halogen. Grensen er satt for å forhindre innblanding av klorerte organiske løsemidler, som er en forurensing i spilloljen. Grensen er hentet fra regelverket om forbrenning av spillolje

Laveste verdi er 10 ppm, mens høyeste er 9780 ppm. Dette er en ekstremverdi, og den eneste analysen over 1000 ppm. Nest høyeste verdi var 590 ppm. Medianen (med alle analyser medregnet) er 110 ppm, mens snittet for de 393 analysene er 151 ppm. I nærmere 95 % av analysene ligger verdien på 250 ppm eller mindre.

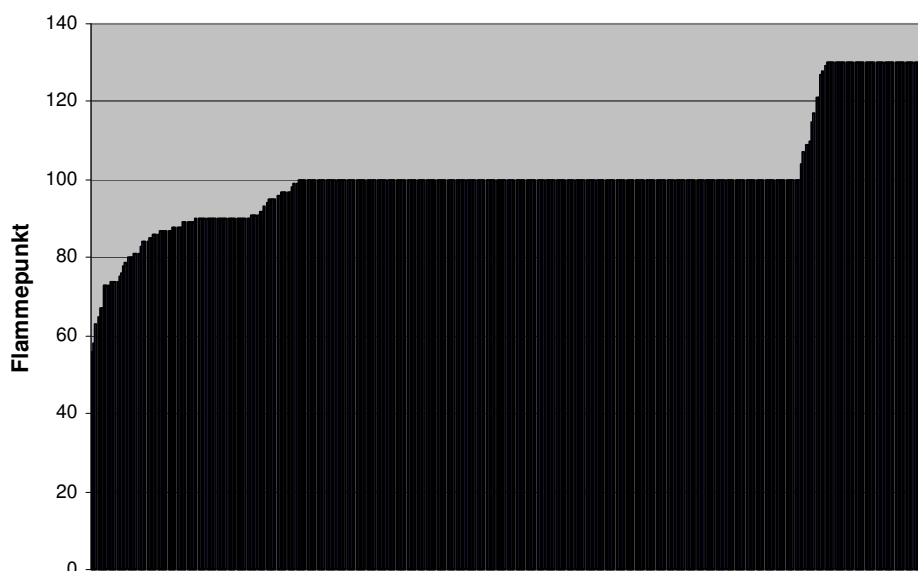
Figur 7. Fordeling av analyseresultater for halogen

3.3.2 Flammepunkt

Flammepunkt er en indikator på om oljen har blitt forurenset med flyktige, brennbare stoffer, f.eks bensin eller løsemidler. Grenseverdien er hentet fra regelverket for forbrenning av spillolje.

Analysen av flammepunkt forgår ved at prøven gradvis varmes opp, inntil prøven når den temperaturen da dampen rett over prøven lar seg antenne. Hvis prøven inneholder mye vann, vil den begynne å støtkoke, slik at det blir upraktisk å fortsette ved høyere temperaturer enn 100 °C. Dette er grunnen til at tilsynelatende mange prøver har et flammepunkt på 100 °C. Det blir derfor lite relevant å oppgi gjennomsnittsverdier for flammepunkt, og vi nevner bare at 97 prøver (ca 25 %) hadde flammepunkt under 100 °C. Ingen hadde flammepunkt under 55 °C, mens 13 prøver lå mellom 55 og 75 °C

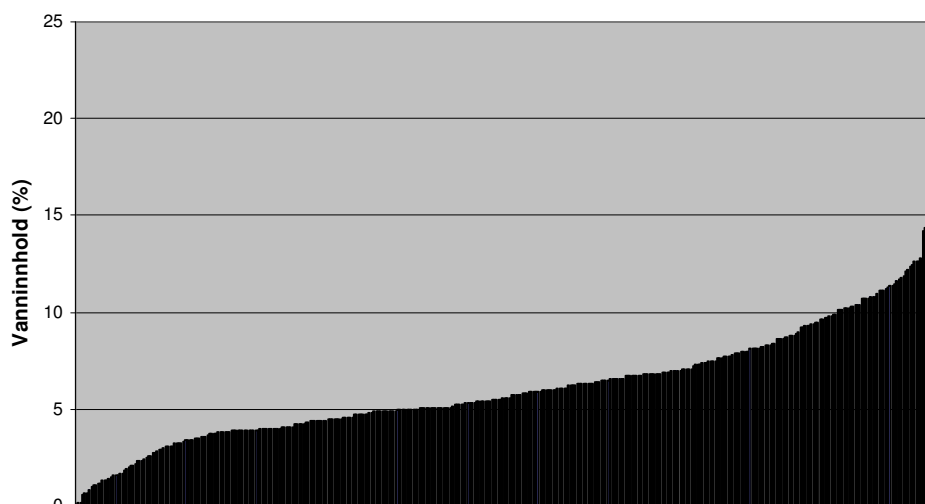

Figur 8. Fordeling av analyseresultater for flammepunkt

3.3.3 Vanninnhold

Det gis kun refusjon for netto oljemengde, og derfor er det stilt krav om vannanalyse, slik at andelen vann kan trekkes fra ved beregning av refusjonsbeløpet. Figuren nedenfor viser hvordan vanninnholdet fordeler seg blant de 393 refusjonsanmodningene som ble behandlet i 2004:

Figur 9. Fordeling av analyseresultater for vanninnhold

Laveste og høyeste verdi er hhv 0,1 og 20,7 %, med snitt- og medianverdier på hhv 6,1 og 5,6 %. I 45 refusjonsanmodninger (11 % av totalen) ligger vanninnholdet over 10 %.

Uten å gå i dybden i problemstillingen vil vi peke på at det kan by på problemer å angi det eksakte vanninnholdet i en oljetank. Etter at oljen har stått en stund vil man pga forskjellen i spesifikk vekt få et relativt tydelig skille mellom olje og vann. Under olje/vann-skillet vil det naturlig nok befinne seg tilnærmet rent vann. Dersom olje/vann-skillet befinner seg over avtapningsnivået for tanken og tanken prøvetas med nansen-flaske vil uttaket av den nederste prøven by på problemer. Det skal tas ut fem prøver som skal blandes sammen. Dersom den nederste prøven tas ut under olje/vann-skillet vil den inneholde rent vann, slik at vanninnholdet i tanken vil bli bestemt til minst 20 %. Dette vil i de fleste tilfeller være feil. Dersom den nederste prøven tas ut over olje/vann-skillet, vil den rene vannfasen ikke regnes med, og vanninnholdet vil bli angitt for lavt, fordi bidraget fra den rene vannfasen ikke regnes med.

4 Norsas' kommentarer

4.1 Nedgang i oljemengder

Figur 1 viser at mengden innsamlet spillolje, både 7011 og 7012, har sunket fra 2003 til 2004. Dessuten har mengdene 7012 sunket jevnt de siste årene. Tabellen nedenfor viser utviklingen i deklarerert mengde (i tonn) for en del typer oljereelatert avfall:

Stoffnr	Betegnelse	2001	2002	2003	2004
7011	spillolje, refusjonsberettiget	24 299	24 826	24 649	22 948
7012	spillolje, ikke refusjonsberettiget	18 158	15 324	16 006	11 705
7021	olje- og fettavfall	5 095	5 768	5 533	7 597
7022	oljeforurensset masse	10 156	11 692	12 225	26 456
7023	drivstoff og fyringsolje	3 381	2 770	3 643	3 144
7024	Oljefiltre	1 240	1 342	1 487	1 446
7030	oljeemulsjoner, sloppvann	26 463	50 291	39 838	33 229
7141	mineraloljebasert boreslam og borekaks	59 696	57 784	33 114	78 517

Tabell 2. Oversikt over mengder oljereelatert avfall 2001-2004.

I årsrapporten for 2003 anslo vi at mengden refusjonsberettiget spillolje ville falle til 24.000 tonn for 2004. I virkeligheten ble reduksjonen større; mengden falt til ca 23.000 tonn. Nedgangen skyldes mest trolig effekter av en nedgang i mengden solgt smøreolje siden 1999.

Vi ser også at mengden 7012, ikke-refusjonsberettiget spillolje har opplevd et dramatisk fall; fra 2001 har mengden gått ned med 35 %. En mulig forklaring på dette, basert på at vi også drifter systemet for deklarerer av farlig avfall, er følgende: Vi vet at det ute blant aktørene hersker mange misoppfatninger omkring deklarerer av både ikke-refusjonsberettiget spillolje, og avfall fra offshoreindustrien. Vi ser på innkomne deklarasjoner for farlig avfall at oljeholdig avfall fra oljeboringsindustrien deklarerer med både avfallsstoffnummer 7030 og 7141. Dessuten har vi sett på flere deklarasjonsskjemaer at ikke-refusjonsberettiget spillolje har blitt deklarerert som 7030. De markerte svingningene i avfallsstoffnummer 7012, 7030 og 7141 de siste årene kan derfor avhenge like mye av feildeklarerer som av faktiske endringer i markedet. For å gi et bedre svar på dette er vi nødt til å foreta en

nærmere analyse av hvordan avfallsmengdene har endret seg i forskjellige næringer, basert på den såkalte NACE-koden som er knyttet til de enkelte avfallsprodusentene.

Årsrapporten for driften av deklarasjonssystemet vil ferdigstilles i løpet av mai 2005. Denne vil bli sendt ut til alle aktører som har sendt deklarasjonsskjemaer til Norsas de siste to årene. I denne vil det bli tatt med informasjon om hvilke avfallsstoffnummer som skal brukes på de forskjellige typene oljeholdig avfall.

4.2 Nøkkeltall fra driften i 2004

Norsas behandlet 393 refusjonsanmodninger i 2004. Dette er en nedgang fra 472 i 2003. Tallene for 2002 og 2001 var hhv 390 og 397.

Deklarert og peilet mengde i refusjonsåret 2004 var hhv 22 962 998 og 22 654 849 liter. Forskjellen skyldes mest sannsynlig at mange av de deklarete mengdene er basert på overslag som gjøres ute hos kundene, f.eks blir fat gjennomgående deklarerert med 200 liter.

Én refusjonsanmodning ble ikke anbefalt utbetalt, noe som skyldtes et svært høyt halogeninnhold, på 9780 ppm.

Antallet deklarasjoner lå på 15423. Av disse ble 236, med en samlet mengde på 1 045 958 kg, holdt tilbake. 103 ble holdt tilbake på grunn av feil eller mangelfull utfylling, men 133 ble holdt tilbake fordi det var tvil om oljen var refusjonsberettiget.

Av de 236 deklarasjonene er 124 fortsatt til vurdering, 6 endelig tilbakeholdt og 106 utbetalt etter at det har blitt hentet inn ytterligere dokumentasjon. 34 deklarasjoner fra en større aktør på Østlandet ble holdt tilbake fordi det har gått mer enn ett år fra deklarasjonen ble fylt ut og frem til refusjonsanmodningen ble sendt inn.

Samlet utbetalt refusjonsbeløp var ca 38 MNOK.

4.3 Øvrige oppgaver

Øvrige arbeidsoppgaver i 2004 inkluderer:

- Bistand til påtalemyndighetene i forbindelse med saken mot Petro Oil.
- Utarbeidelse av 10 årsrapport i forbindelse med at det i 2004 var ti år siden ordningen ble innført.
- Oppfølging av enkeltsaker mot aktører og avfallsprodusent i tilfeller der deklarasjoner har blitt holdt tilbake.

Vi legger også til at driften av ordningen ble konkurranseutsatt fra og med 1.1.2005. Norsas vant denne kontrakten, og som en del av kontrakten skal det utarbeides et nytt kvalitetsprogram. Norsas har engasjert Cowi som underleverandør for å utføre dette arbeidet. En rekke vurderinger og innspill som normalt ville ha blitt funnet i denne rapporten har i stedet blitt formidlet til SFT gjennom arbeidet med å utarbeide nytt kvalitetsprogram.

5 Oppsummering

Hovedpunktene i rapporten er disse:

- Norsas har i 2004 behandlet 393 refusjonsanmodninger, med til sammen 15 423 deklarasjoner.
- Én anmodning ble ikke anbefalt utbetalt, noe som skyldtes et halogeninnhold på 9780 ppm.
- 236 deklarasjoner ble holdt tilbake.
- Samlet refusjonsbeløp i 2004 var 38 MNOK.
- Det har vært en nedgang i innsamlet mengde refusjonsberettiget spillolje de siste årene. Fra 2003 til 2004 sank mengden fra 24 649 til 22 948 tonn. Nedgangen kan relateres til en nedgang i salg av smøreolje på ca 10 % siden 1999.
- Variasjoner i registrerte mengder kan skyldes usikkerhet omkring hvilke avfallsstoffnummer som skal brukes for spillolje og annet oljeholdig avfall.
- De største mengdene refusjonsberettiget spillolje finner vi i Oslo/Akershus, Rogaland, Hordaland samt Møre og Romsdal.
- I de fire vestlandsfylkene Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal finner vi de største mengdene pr innbygger.

